

Henny Thijssing-Boer

Een plekje
om te schuilen

UITGEVERIJ GLB
DEVENTER

HOOFDSTUK 1

Over het kleine Groninger dorp woei de herfstwind. Ook over het kerkhof waar een groepje mensen bijeen was om Griet Terpstra op haar laatste reis te vergezellen. Een handjevol mensen met strakke gezichten waarop men droefheid poogde te leggen. Dat hoorde zo, maar het lukte velen niet al te best. Over de doden niets dan goeds, maar Griet was een helleveeg geweest en dat was men, staande aan haar graf, niet zo een-twee-drie vergeten. Men betreurde Griet niet en terwijl de stem van de dominee, op windkracht gedragen, naar hen overkwam, waren veler gedachten niet zozeer bij Griet dan wel bij haar kleinzoon Gezinus. Men vroeg zich af wat er van hem moest worden nu Griet er niet meer was. Hoe zou Gezinus zich gaan gedragen, zich verder ontplooiën nu hij onder de druk van zijn grootmoe vandaan was?

Onder de aanwezigen was ook Jeltje Boersma, een vrouw die tegen de vijftig liep en die het niet kon verhelpen dat een hoorbare zucht van opluchting haar keel ontsnapte. Jeltje wist deksels goed dat je niemand dood mocht wensen en gebeurde dat toch, dat je dan niet blij of zelfs een

beetje opgelucht mocht wezen. Maar het hemd is nu eenmaal nader dan de rok en Jeltje dacht in stilte, dat Griet Terpstra haar dochter Martje lang genoeg had gedwarsboomd. Twee jaar liepen Gezinus Terpstra en haar Martje nu al met elkaar. Normaal gesproken zouden die twee verloofd zijn geweest, wellicht al getrouwd, als Griet Terpstra zich daar niet met hand en tand tegen had verzet. Op Martje was niks aan te merken, dat durfde zij als haar moeke met een gerust geweten te zeggen en dat zou heel het dorp willen getuigen. Dat Griet haar kleinzoon Gezinus de omgang met welk willekeurig meidje dan ook regelrecht verbood, kwam voort uit pure hebzucht. Een andere uitleg was er immers niet voor? Gezinus was Griets eigendom, zij had hem grootgebracht en opgevoed naar eigen goeddunken, ze wilde de jongen bij zich houden tot haar dood. Nou, dat was haar dan wonderwel gelukt!

Velen, die Griet niet hadden gekend, zouden het niet willen geloven, dat een gezonde kerel van vijftwintig jaar zich door een oude grootmoeder aan banden liet leggen. Toch was dat gebeurd. Gezinus was snel te beïnvloeden en als je daar Griets sterke, onbuigzame wil tegenover plaatste, kwam van het een het ander.

Gezinus was te lankmoedig en Griet een tanig wijfje, klein van stuk, maar met een enorme wil, die ze vooral Gezinus oplegde. Griets priemende oogjes en haar gebiedende stem duldden slechts gehoorzaamheid. Gezinus had een leven lang gehoorzaamd en nu was Griet er niet meer. Haar snerpende stem, de mond die altijd korte, afgebeten zinnen voortbracht, waren het zwijgen opgelegd.

De gedachten van Jeltje Boersma dwaalden van de dominee naar haar dochter Martje. Tweeëntwintig was het wicht en door het heengaan van Griet Terpstra zouden Martje en Gezinus nu wel gauw in het huwelijksbootje belanden. Jeltje hoopte dit van ganser harte. Het werd tijd dat Martje het huis uitging. Ze had er de leeftijd voor en dat merkte je dagelijks aan alles. Martje werd in huis wat al te bezig, leek soms ontevreden met haar bestaan en dat moest vooral haar zes jaar jongere zuster Janneke ontgelden.

Martje en Janneke Boersma, twee zusters, maar ze leken in niets op elkaar. Martje was kordaat, resoluut en nam zelden een blad voor de mond. Martje was altijd en overal heel bewust aanwezig. Janneke niet. Die was zo drukte Jeltje dat in gedachten vaak uit veel te goed voor deze

wereld. In tegenstelling tot Martje, trad Janneke liever niet op de voorgrond, zij voelde zich 'in een donker hoekje' het beste op haar gemak. Haar jongste was een bescheiden, lief wichtje. Hoewel ze nog maar zestien was, Janneke, beloofde ze een kleine schoonheid te gaan worden. Ze was hel-blond en haar blauwe ogen die werkelijk blauw waren bezagen de wereld en de mensen daarin dromerig-vragend. Haar vrouwelijke vormen hadden zich al goed ontwikkeld en heel wat dorpsjongens keken nu al in bewondering naar haar om! Janneke zag die veelbetekenende blikken niet. Ze was zich haar schoonheid niet bewust en juist daardoor werd ze nog mooier dan ze in wezen al was, een onbedorven natuurkind. Maar hoe lang duurde zoiets, vroeg Jeltje zich dikwijls en niet zonder zorg af.

Ach, welke moeder maakt zich geen zorg om jonge dochters die de huwbare leeftijd hadden of bijna bereikten? Jeltje had zich ook dikwijls bezorgd gemaakt om Martje. Die zorgen ebden deels uit haar weg, nu Griet niet meer was en Gezinus vrij man was geworden.

Gezinus Terpstra was een nette vent, vond Jeltje. Ze was dankbaar dat een jongen als hij zijn oog op haar Martje had laten vallen.

Martje was in haar hart een goed wichtje,

maar ze kwam vaak te kortdaat en kattig over. Zij, als moeke, kon daar gemakkelijk doorheen kijken. Wat schoonheid aanging, zou Martje haar jongere zuster nooit kunnen evenaren en dat zag zo'n wichtje vanzelf deksels goed! Martje was rossig en haar gezicht, armen en benen, zaten boordevol sproeten. Ze leek op haar te vroeg gestorven vader. Arend Boersma had net zulk blank vel gehad dat rijkelijk besproeid was met sproeten. Ook zijn hoofd was bedekt geweest met een bos dik, stug, rossig haar. Niet mooi, maar wat deed je er aan? Niks! En het uiterlijk is in feite ook onbelangrijk, maar dat begrijpen schoolgaande kinderen niet! Martje kon daar over meepraten. Zij was wat vaak uitgescholden: "Hé, lelijke rooie, je staat in brand!"

Dan bleven er twee mogelijkheden over: of je ging er onderdoor, werd stil en verdrietig, of je wapende je er tegen door een bepaalde houding aan te meten. Dat laatste had Martje gedaan. Ze was nog klein toen ze haar hoofd al fier in haar nekje gooide en voor een elk die haar uitschold of te na kwam, een niet mis te verstaan weerwoord wist te vinden. Het was haar redding, al zei men toen weer van haar: "Martje Boersma is een katje dat je niet zonder handschoenen beet kunt pakken!"

Jeltje begreep Martjes houding, maar ze hoopte vurig dat het wichtje in haar huwelijk met Gezinus niet al te eigengereid en kattig zou zijn. Aan bazige vrouwen hadden de meeste mannen een hekel, evenals aan vrouwen die zich niks lieten gezeggen en in alles hun heel eigen gang gingen. Zo'n vrouw was Griet Terpstra geweest en of Gezinus dat van zijn eigen vrouw ook zo gemakkelijk zou slikken, viel volgens Jeltje nog te bezien! Martje kon soms ook zo grof uitvallen, daar schrok zij als moeke zelfs nog altijd van! Gisteravond bijvoorbeeld was Gezinus nog even komen aanwippen. Nu Griet overleden was, kon dat openlijk gebeuren. Een hele vooruitgang! Gezinus had Martje gevraagd of zij naast hem achter de baar wilde lopen. Heel alleen tussen al die ooms en tantes zou hij zich zo verloren voelen. "Met jou naast me zal ik beseffen dat mijn leven niet ophoudt, maar juist een aanvang neemt...", had Gezinus gezegd en haar daarbij hoopvol aangezien. Jeltje vond dat er in zijn woorden een vage belofte had gelegen en trouwens, welk jong meidje dat liefhad zou aan een dergelijke vraag voorbij kunnen gaan?

Martje kon dat. Ze had Gezinus recht aangezien, haar groene ogen hadden amper geknipperd en ze had een zeer zelfverzekerde

indruk gemaakt, toen ze antwoordde: “Je ziet me toch wel voor vol aan, hoop ik? Je grootmoe is dood, dat spijt me voor jou, maar ik ga daar geen vertoning van maken, Gezinus! Je grootmoe mocht mij niet, ze wilde jou niet aan mij afstaan, ik mocht geen voet bij jullie over de drempel zetten. Nu ze er niet meer is ga ik niet achter haar kist lopen. Dat zou huichelen zijn, want ik betreur haar dood niet. Ik voel geen verdriet om haar heengaan en ik heb geen behoefte om afscheid te gaan nemen. Je zult het morgen zonder mij moeten doen. De dagen die op morgen volgen, zal ik er voor jou zijn. Voor tweehonderd procent...!”

Dat was Martje, ten voeten uit! Vanmorgen was ze gewoon naar haar dienst gegaan alsof er niks aan de hand was. Zij, Jeltje, had medelijden met Gezinus en daardoor gedreven, ook omdat het als mede-dorpeling min of meer je plicht was, had zij zich bij de begrafenisstoet aangesloten.

Gezinus, die naast Griets oudste zoon liep, had haar gezien en heel even had hij geknikt. Daarvóór, tijdens de kerkdienst hadden zijn ogen haar gezocht en toen had er dankbaarheid in die donkere ogen gelegen. Arme jongen, had ze stil gedacht en op Martje had ze inwendig

gefoeterd. Hoorde dat wicht op een dag als vandaag niet pal naast hem te staan?

Ze had Gezinus heimelijk geobserveerd en gedacht: je bent een knappe vent, dat is niet anders te zeggen! Hij was groot en breed geschouderd als een werkpaard. Hij had donkerbruine ogen en dikke maar toch welgevormde wenkbrauwen bogen zich daarboven. Zijn haar was steil en donker en was naar achteren gekamd. Zijn neus was recht, zijn mond gevoelig en, behalve vandaag vanzelfsprekend, graag bereid tot een gulle lach. Daarbij kwam dan zijn wit, regelmatig gebit vrij. Een knappe vent, maar zijn kin, bedacht Jeltje in stilte, hoorde niet bij hem! Het was een sterke, vastberaden kin met een kuiltje precies in het midden. Gezinus was niet vastberaden, hoe kwam hij dan aan die kin...?

Gezinus had mooie ogen, als hij lachte verschenen daarin merkwaardige lichtjes die je geboeid vast wisten te houden. Martje mocht haar handen dichtknijpen met zo'n jongen waar menig dorpsmeidje jaloers op zou wezen! En wat deed Martje, die liet op een dag als vandaag doodgemoedereerd verstek gaan, omdat zij er een heel eigen mening op nahield waarvan ze niet af wenste te stappen.

Toen ze na de begrafenisplechtigheid Gezinus nogmaals de hand drukte, fluisterde hij zacht: “Bedankt voor uw komst...! Als het goed is, kom ik vanavond nog even langs.”

“Dat is altijd goed, jongen, dat weet je onderhand toch wel! Mijn deur staat voor jou altijd open, hoor! Tot vanavond dan.”

Daarna repte Jeltje zich naar huis waar ze Janneke druk doende zou vinden met het strijken van de was.

Janneke had een dienstje voor de morgenuren. Vanaf de schoolbanken was ze bij de familie Dekker in dienst gekomen en van beide kanten beviel het uitstekend. Nu waren Aalje en Alie Dekker voor hen ook geen vreemden. Al meer dan tien jaar was zij, Jeltje, stoetvrouw bij bakker Dekker. Met kerst en oud en nieuw ventte zij bovendien met koek, oudewijven en koekjes. Een extra bijverdienste tegen die dure feestdagen; ze zou dat baantje er bij niet graag verliezen! Het was anders wel zwaar werk, je moest sterk zijn om het te kunnen volbrengen. Aan één arm droeg je de zware mand die afgeladen vol was met koek en oude wijven, aan de andere hand droeg ze de trommel met koekjes, afgewogen in halfponds zakken. Daar ging je dan, te voet van deur tot deur, en die feestda-